

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIV. Regulæ sex ad legitimam sacræ Scripturæ, Sanctorumque
Patrum expositionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

CAPUT XIV.

Regula sex ad legitimam sacræ Scripturæ, sanctorumque Patrum expositionem.

- quam legitimam, admittere debemus; sed eo ipso, absque majoris inquisitionis necessitate, velut illegitimam rejicere, quo solâ sit humanâ ratione, dialecticationeque.
- 87 Quod si à generalitate legis, homicidium prohibentis, admittantur exceptiones, Principis malefactores plectentis, & militum in bello justo hostes interficientium, est quia exceptiones istæ, Scripturæ & Traditionis auctoritate firmantur. De Principe namque dicit Apostolus, quod *non sine causa gladium portat; Dei enim minister est, vindex in iram ei qui male agit.* Militum verò professionem Joannes Baptista Luc. 3. probavit, & SS. Patres post ipsum, dummodò abstineant à concussione & calumnia, sintque contenti stipendiis suis.
- 88 Si quæras, quomodò, ante legem scriptam, consistere poterit de ea exceptione? Respondeo, traditione, tum internâ, tum externâ. Verisimile namque est, hanc unam fuisse ex multis traditionibus, à Deo Authore profectis, quæ ab Adamo & Noëmo in reliquum genus humanum derivatæ sunt. Ad internam etiam traditionem fas est recurrere. Sicut enim præceptum, *non occides*, naturale est; sic & naturalis exceptio malefactorum, quorum vita noxia est humano generi, à quo publicâ auctoritate Reipublicâ, tamquam Dei ministræ, auferri possint, velut pars à toto, ad salutem totius. Quod à Deo concessum esse, scimus ex constanti totius generis humani consensione.
- 89 Sed hinc nihil argui potest contra præmissa. Neque enim ante legem scriptam, Deus permisit exceptionem illam fieri solâ ratione humanâ (quæ, ob cæcitate[m] suam, innumeras exceptiones illegitimas prætenderet, si semel exceptionis arbitra esset); sed auctoritate suâ, innotescente ut supra. Igitur multò minùs id permisit in lege scripta: in qua sicut scriptum voluit generale præceptum, *non occides*; sic & scriptam voluit exceptionem illam malefactorum.
- 90 Nec tamen privatis hominibus (licet superioritatem aliquam habentibus) Deus unquam permisit occisionem membri politici, ad salutem totius: cum potestatem illam in subditos malefactores, superiori non dedit œconomico, v. g. marito in uxorem; in adulterio deprehensam; tamen humana ratio (antecedens verbum Dei, scriptum, traditumque) æquè potestatem illam concederet superiori œconomico quàm politico; nec minùs illum, quàm istum, exciperet à generali illo præcepto. Quamvis etiam membrum physicum Deus à privatis hominibus, ad salutem totius, permittat abscindi.
- 91 Ad propriam verò salutem, sive ad propriæ vitæ defensionem, si privatis hominibus liceat injustum occidere invasorem; profectò licitum non est, nisi auctoritate divinâ, per Scripturam vel Traditiones innotescente. Aliàs profectò non licet; uti non licere, tomo sequenti, Deo dante, monstrabimus.

Regula prima. Insistendum proprio Scripturæ sensui, quem verba liquidò præ se ferunt; nisi alius Scripturæ textus, vel Ecclesiæ sensus, vel Patrum consensus manifestè cogat ad improprum. Hanc Patres communiter tradunt. Et ratio persuadet: quia alioqui nihil fixum è Scriptura erui posset, dum eam ad figuram pro arbitrio suo facilè quisque traheret. Sicque Scriptura semper diceret quod vellemus, non quod Spiritus per eam nos intelligere vellet. Nulla proinde fidei mysteria, ne veritatem quidem Trinitatis, Incarnationis, Dominicæ Passionis, Resurrectionis, &c. contra negantes evincere possemus.

Ideo D. Basilii homil. 9. in Hexæmer. eos, non Scripturæ, sed somniorum suorum interpretes vocat, qui sacræ Litteræ veritatem proprietatemque tollant. Et Tertullianus lib. de carne Christi: *Corrè perverissimum est (inquit) ut carnem nominantes animum intelligamus, & animum significantes, carnem interpretemur. Omnia periclitabuntur aliter recipi quam sunt, & amittere quid sunt, dum aliter accipiuntur, si aliter quam sunt cognominentur.*

Regula secunda. Dum Scripturæ verba proprium liquidò præ se ferunt sensum, Philosophia verò, seu ratio purè humana in contrarium se conatur ingerere; audienda non est, quoad utque cætera divinæ revelationis documenta consulantur. Quæ si proprio illi sensui suffragentur potius quàm adversentur, standum proprio sensui, sive eum humana ratio capiat, vel etiam reluctetur, sive non. Hanc etiam Patres (c. 11. relati) communiter tradiderunt, dum humanam Philosophiam ad fidem Theologiamque, atque aded ad propria utriusque principia, statuerunt se habere velut ancillam ad dominam, cujus est judicio dominæ suæ fœdum submittere, seque captivare in obsequium ipsius. Unde semper habuerunt ut Scripturæ adulteros, qui ad Philosophiam suam, visamque sibi rationem, Scripturam traxerunt repugnantem.

Enimverò non est verè Christiana Philosophia, si dum omnia fidei Theologiæque principia, seu divinæ revelationis documenta sensui proprio suffragantur, vel ei præsumat reluctari, vel in contrarium velit audiri. Cum officium Philosophiæ verè Christianæ, sit in obsequium fidei & Theologiæ se captivare; nec ad discernendum Scripturæ sensum, verum à falso, revelatum à non revelato, judicium sit ab humana ratione petendum (aliàs tota Scripturæ auctoritas enervaretur, humanaque ratio in credendorum regulam assumere, ut constat ex dictis loco citato;) sed ex usitata Scripturæ phrasi, Ecclesiæ sensu, vel Patrum consensu, quamvis eum ratio humana

non assequatur, vel illi etiam reluctari videatur. Credere enim nos oportet, etiam quae supra sunt rationem nostram, ipsique, sibi relictae, impossibilia viderentur, ut mysterium Trinitatis, Incarnationis, &c. Quae tunc demum humana mens intelligit esse rationi consona, postquam ea credidit, juxta illud Isaia 7. apud 70. *Si non credideritis, non intelligetis.* Et illud Augustini l. 2. de ord. c. 9. *Omnibus bona, magna, & occulta discere cupientibus, non aperit nisi auctoritas januam: quam quisque ingressus, sine ulla dubitatione, vita optima exempla sectatur; per quae cum docilis factus fuerit, tum demum discet, quanta ratione praedita sint ea ipsa quae secus est ante rationem.* Quam etiam ob causam Tullius l. 2. divinatur dixit, quod, „Majoribus nostris, sine ratione dicentibus, rationis est credere.

96 Dum igitur humana Philosophia obstrepit proprio sacrorum verborum sensui, quem vel verba liquidò pra se ferunt, vel ulitata Scripturae phrasis, vel Ecclesiae sensus, Patrumve consensus ostendit, reponendum cum Hieronymo dial. contra Pelag. *Non nobis cura est quid Aristoteles, sed quid Paulus doceat.* Imitandusque Augustinus qui l. 2. op. imperf. contra Julianum c. 137. ob fulmina rationis, à Juliano vibrata, non deseruit sensum proprium apostolicorum verborum, quibus probatur originale peccatum; sed fulmina illa contemnens acutè respondit, quòd ratio quaecumque adversus intonantem Apostolum fumea esset, non fulminea. Replicanti verò per humanam Philosophiam Juliano, quomodò peccante Adamo, peccare potuisset infans, qui necdum erat? Respondit: *Cur quæris quo fieri potuerit modo, qui legis factum quoquo modo, si Apostolo credis aliquo modo, qui mentiri potuit nullo modo?*

97 *Regula tertia.* Solus ille est legitimus sensus documentorum, in sacris Litteris traditorum, quem contextus, sermoneque circumstantia, Ecclesiae sensus, vel Patrum consensus, probant à Spiritu sancto intentum; non ille quem pro visa sibi ratione humana quisque fingit. Posterior pars regulæ constat ex dictis c. 11. Prior pars verò traditur à D. Hieronymo, qui (postquam in c. 10. Matth. dixisset: *Prudens lector, cave semper superstitiosam intelligentiam, ut non tuo sensui attemperes Scripturas*) in c. 25. ad illa verba, *vigilate itaque*, sic ait: *Prudentem semper admoneo lectorem, ut non superstitiosis acquiescat interpretationibus, & quae commatice pro fingentium dicuntur arbitrio; sed consideret priora, media & sequentia, & nequeat univèrsa.* Et ab Augustino serm. 131. divers. c. 14. *Verior sensus est, qui ex circumstantia lectionis aperitur.* Subaudi, Ecclesiae sensu, vel Patrum consensu. Quia ut habet Tridentinum sess. 4. Ecclesiae est *judicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum*; sicut ipsius est *judicare de veris ac legitimis S. Scripturae Libris.* Quoad Patrum consensum, Tridentinum ibidem vetat, *contra unanimum Patrum consensum ipsam Scripturam interpretari.*

98 *Regula quarta.* Cùm disceptatio est de plu-

ribus sacrorum verborum sensibus; pra alio tenendus est ille qui conformior est usitate phrasi Scripturae, sive aliis clarioribus S. Scripturae textibus, eandem rem tractantibus. Si quidem sensus uno loco obscurus per clariora alia loca est illustrandus, juxta illud Augustini l. 2. doct. christ. c. 9. *Ad obscuriores locutiones illustrandas, de manifestioribus sumantur exempla, & quaedam certarum sententiarum testimonia dubitationem de incertis auferant.* Clariores namque textus exponere per obscuriores, est contra Expositoris officium (quod est, ignotum vel minus notum per notius explicare) estque proprium haeticorum, de quibus Facundus Hermianensis l. 9. c. 5. sic habet: *Quemadmodum calumniantium haeticorum est, ex auriis & obscuris, quae certa & manifesta sunt, malè interpretari; ita solitum est prudentia & pietatis catholicae, ex inauditatis atque evidentiibus, & firmare ambigua, & latentia declarare.*

99 *Regula quinta.* S. Scriptura non loquitur ambigè & obscurè, iis in locis, ubi praecipua vitae christianae officia, vel fundamentalia fidei christiana mysteria traduntur. Patet in mysteriis Trinitatis, Incarnationis, Resurrectionis, &c. Quippe verisimile non est, ut ea species Sacramenti, in quam fides tota committitur, ambigè annuntiata, & obscurè proposita videatur. Tertullianus de Resurrect. c. 21. Atqui peræquè necessarium est praecipua vitae christiana officia clarè & absque figuris proponi, quam praecipuos ac fundamentales fidei articulos. Et idè (quia in gemino charitatis praeepto, tota lex pendet, & Prophetae, & finis praeepti est charitas, 1. Thimoth. 1. *Et non praecipit Scriptura, nisi charitatem, nec culpam, nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum.* Augustinus 3. doct. christ.) idè (inquam) perpicuis verbis tradita sunt geminae praeepta charitatis; testeque eodem Augustino ibidem c. 36. *Quisquis Scripturas divinas, vel quamlibet earum partem intellexisse sibi videatur, ita ut eo intellectu non adificet istam geminam charitatem, Dei & proximi, nondum intellexit. Quisquis verò talem inde sententiam duxerit, ut hinc adificanda charitati sit utilis, nec tamen hoc dixerit, quòd ille quem legit, eo loco sensisse probabatur, non perniciosè fallitur.* Imò sensus omnis aedificativus charitatis, destructivusque cupiditatis, tamen si fortè non consideratus ab Authore proximo, si tamen eum innuunt verba Scripturae, tamen si subobscurè, legitimus est censendus, à Spiritu sancto intentus. Quamvis enim fortalè non sit secundum specialem intentionem, èd loci spectatam ab Authore proximo, est secundum generalem intentionem, in omni Scriptura spectatam à Spiritu sancto, juxta Apostolum, & Augustinum supra. Unde Gregorius Magnus in c. 3. Ezech. sic ait: *Quisquis Expositor in explanatione sacri eloquii... virtutem requirens, ipse aliter, quam is, per quem prolata sunt, senserit, etiam si sub intellectu alio aedificationem charitatis requirat, Domini sunt verba quae narrat: quia ad hoc solam*

Dem

Deus per totam nobis suam Scripturam loquitur, ut nos ad suum & proximi amorem trahat.

100 *Regula sexta.* Quando per regulas præcedentes verum sacri eloquii sensum assequi non possumus, consulendus est Ecclesiæ sensus, Patrumque consensus, juxta Tridentinum n. 98. relatum. Dum igitur omnes, vel ferè omnes Patres in aliquo sensu, tamquam legitimo, conveniant, contrarium in sensum Scripturam interpretari verat Concil. ibidem. Dum verò dissentiant inter se Patres, eorum sententia præferenda, pro qua clariora efficacioraque Scripturæ sunt testimonia. De quo si dubium sit, illorum Patrum sententia prælegendæ est, quorum (in materia de qua agitur) autoritas est præcipua, ut Augustini in materia de Gratia.

101 Sensum porò Ecclesiæ, vel ex traditione dignoscimus (de qua capite sequenti) vel ex definitione, seu declaratione ipsius, vel ex consuetudine, quam tota vel ferè tota frequentat Ecclesiæ, de qua S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 12. ait, quòd *maximam habet auctoritatem Ecclesiæ consuetudo, quæ semper est in omnibus amulanda (quia & ipsa doctrina Catholicorum Doctorum ab Ecclesiâ auctoritatem habet)* vel denique ex publicis orationibus, quibus omnes per Ecclesiâ Sacerdotes sub Missæ sacrificio, vel Horarum Canonicarum officio, Deum obsecrare solent: utpote ex quibus Ecclesiæ sensum Augustinus ipse demonstrat in l. de dono Persever. c. 23. sicut & Cælestinus Papa in Epist. ad Episc. Gall. c. 11. ubi sic: *Obsecrationum quoque sacerdotalium sacramenta respiciamus, quæ ab Apostolis tradita, in toto mundo, atque in Ecclesiâ Catholica uniformiter observantur, ut legem credendi statuat lex supplicandi.*

102 *Istæ sunt regulæ ad legitimam interpretationem Scripturæ sacræ; pro germana etiam SS. Patrum interpretatione proportionaliter observandæ. Quorum proinde testimonia 1º. intelligenda sunt juxta proprium sensum quem liquidò præ se ferunt verba ipsorum, nisi alia testimonia eorundem manifestè cogant in oppositum. Aliàs nihil etiam fixum ex testimoniis ipsorum erui possit, sed ad suum cuique sensum trahere illa liceret. Quod improbatum est Prolegom. 1. c. 6. & Prolegom. 2. c. 7. & 17. & Prolegom. præsentis c. 11.*

103 2º. Legitimus sensus doctrinæ Sanctorum, est ille, quem contextus sermonis circumstantiæ probant ab ipsis intentum; non ille, quem pro visa sibi ratione, absque adminiculo contextus, vel circumstantiarum sermonis, sibi quisque fingit. Aliàs tota pariter auctoritas ipsorum enervaretur, semper Patres dicerent quod vellemus, quodque unicuique ratio sibi visa suggereret, ad cuius præscriptum inflectere liceret documenta Patrum. Quod iidem locis pluribus est improbatum. *Optimus ergo lector est (inquit Hilarius l. 1. de Trinit.) qui dictorum intelligentiam expectat ex dictis potius quam imponat, & retulerit magis quam attulerit; neque cogat id videri dictis contineri,*

Tom. I.

quod ante lectionem præsumpserit intelligendum.

3º. Cum disceptatio est de sensu, quem sanctus Doctor intendit, præ alio tenendus est ille, qui conformior est usitatæ phrasi ipsius, textualque obscurior per clariorem illustrandus, ac summopere cavendum, ne per unum vel alterum subobscurum, vel obiter scriptum, innumeri manifestique subvertantur, vel excogitatâ distinctiunculâ, absque ullius textus adminiculo, textus omnes eludantur. Tum ob dicta n. 99. & Proleg. 1. n. 49. & 50. & Proleg. 2. n. 129. Tum quia id contrarium est legitimo distinctionum usui, qui est ad firmandam illustrandamque, non ad eludendam subvertendamque doctrinam, cui adhibetur.

CAPUT XV.

Regulæ ad dignoscendam Traditionem.

Prima est declaratio Ecclesiæ, asserentis aliquid à Christo vel Apostolis esse traditum. Ecclesiæ namque columna est, & firmamentum veritatis, regiturque & instruitur à Spiritu S. ne erret in veritatibus & traditionibus declarandis.

Secunda: quando universa Ecclesiæ aliquid tenet, quod neque in sacris Litteris habetur, neque in Conciliis institutum reperitur, signum est ab Apostolis esse traditum. Ita S. Augustinus l. 4. de baptismo c. 24. *Quidquid autem tenetur ab omnibus unanimiter Patribus, ab universa tenetur Ecclesiâ. Si ergo omnes unanimiter Patres in aliqua fidei vel morum veritate conspirant, quæ nec in sacris exstat Litteris, nec in Conciliis instituta est, hujusmodi veritas censetur Apostolicæ esse traditionis.* Et de hujusmodi Zozimus Papa c. *contra statuta* 25. q. 1. dicit: *Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem Sedis potest auctoritas: apud nos enim inconculsis radicibus vivat antiquitas, cui decreta Patrum sanxere reverentiam.*

Tertia: ubicumque plures è gravioribus, plurium Nationum, Patribus apertè conspirant in eundem sensum, in materia fidei vel morum, nec aliorum veterum Patrum sententia reperitur in contrarium, conspirans illorum sententia, sufficiens argumentum est traditionis, cujus SS. Patres depositarii sunt ac testes fideles. Probat, tum ex Tertulliano l. de Præscript. c. 28. dicente: *Quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum.* Tum ex eo quòd aliud argumentum traditionis, non legatur in Conciliis Nicæno, Ephesino, Constantinopolitano, Chalcedonenli, cæterisque Conciliis; utpotè, in quibus prolata non leguntur Patrum omnium testimonia (quod & nimis prolixum, & moraliter vix possibile fuisset) sed plurimum è gravioribus, nullo aliorum præcorum Patrum testimonio in contrarium apparente. In horum fidem Salmeron to. 1. Proleg. 9. c. 50. refert, quòd "consilium Sismi Diaconi libenter accepit Theodosius Impe-